

Betreft: Meer capaciteit en betere samenwerking bij hulp aan kwetsbare gezinnen met jonge kinderen in Brussel.

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Met de 2.0.-aanpak voor Integrale Jeugdhulp in Vlaanderen¹ legden we de inhoudelijke en organisatorische contouren vast voor de uitbouw van het Vlaamse jeugdhulpbeleid de komende jaren. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is met betrekking tot zorggarantie voor jonge kinderen, een apart initiatief noodzakelijk, gezien de specifieke situatie voor gezinnen met jonge kinderen in erg kwetsbare en precaire situaties. Dit is een aanvulling en specifieke invulling van de rondzendbrief zorggarantie uithuisplaatsing van jonge kinderen in Vlaanderen²

1. ALGEMEEN

In Brussel zijn er heel wat (toekomstige) gezinnen, vaak met meerdere jonge kinderen, die in een ernstige precaire situatie leven en voor wie moeilijk hulp gevonden wordt in het reguliere circuit.

Het gaat over een diversiteit aan gezinnen, bij wie de problemen zich situeren op verschillende levensdomeinen en vaak hardnekkig zijn.

Er moet meer ingezet worden op de primaire basisbehoeften van deze jonge gezinnen, vaak in functie van overleven: voeding, huisvesting, administratie, materiaal (kledij, luiers,...), onderwijs. Momenteel is het aanbod daar onvoldoende op georganiseerd en is er weinig opvang mogelijk, zeker voor gezinnen. Een dak boven het hoofd is nochtans een essentiële start om andere hulp op te bouwen. Deze gezinnen hebben ook al een zeer beperkte toegang tot de reguliere hulp- en dienstverlening door o.a. onvoldoende inkomen, geen verblijfspapieren, ... en zelfs door de gehanteerde hulpverleningskaders en de schotten tussen de sectoren. In Brussel zijn er naast het Nederlandstalig aanbod immers ook nog Franstalige diensten, bicommunautaire organisaties en veel kleinschalige

¹ Zie: www.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/over-ons/jeugdhulp-2-0/

² Zie: http://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/docs/180529_rondzendbrief_werf_2_zorggarantie.pdf

privé-initiatieven waardoor de afstemming en coördinatie mank loopt. Er is ook nood aan een grote cultuursensitiviteit, met creativiteit en expertise binnen dit domein.

Deze problematiek kwam aan bod in een bespreking in de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van het Vlaams parlement op 09/01/2018³.

2. BELEIDSCONTEXT

Ten eerste grijpen we terug naar de tekst '2.0.-aanpak voor integrale jeugdhulp in Vlaanderen' en het geheel van vier 'uitbreidingswerven' die de integrale jeugdhulp in Vlaanderen meer slagkracht moeten geven. Deze oproep is een onderdeel van werf 2 gericht op zorggarantie bij jonge kinderen, specifiek voor Brussel.

Ten tweede wordt voortgebouwd op de bevindingen en aanbevelingen geformuleerd binnen de conferentie 'De Toekomst is Jong' van oktober 2016. Er werd o.a. gepleit voor:

- gericht uitbreidingsbeleid en meer samenwerking in het omgaan met verontrusting met specifieke aandacht voor de allerjongste kinderen;
- meer samenwerking tussen basisvoorzieningen⁴. (m.n. gezondheidszorg en kinderopvang) en (jeugd)hulpverlening;
- een meer toegankelijke jeugdhulp (waaronder de gemandateerde voorzieningen)
- het invullen van de begrippen subsidiariteit en vrijwilligheid zodat ze in de eerste plaats de toegang tot de gepaste hulp maximaliseren.

Ten derde zijn er de internationale verdragen inzake mensenrechten die hier ook van toepassing zijn:

- Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) verankert, institutionaliseert en vertaalt de mensenrechten naar kinderen toe. Het vult het bestaande mensenrechteninstrumentarium voor kinderen met bijzondere rechten aan, en het omvat zowel burgerlijke en politieke rechten, als sociale, economische en culturele rechten.
 - De verdragsbepalingen worden vaak volgens 3 P's ingedeeld: de P van Participation (het recht op deelname aan het maatschappelijk leven), de P van Protection (het recht op bescherming) en de P van Provision (het recht op voorzieningen als onderwijs, sociale zekerheid, hulpverlening...). Geen van deze P's primeert op een ander, alle rechten zijn onderling samenhangend.
 - Daarnaast onderscheidt men ook bepalingen die voor alle kinderen gelden en bepalingen die van toepassing zijn op bijzondere doelgroepen. Het recht op onderwijs, inspraak, gezondheidszorg, respect voor het gezinsleven, verbod op discriminatie, bescherming van de integriteit... zijn bepalingen die voor alle kinderen gelden. Een aantal bepalingen gelden voor kinderen en jongeren die extra bescherming verdienen. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen die gescheiden zijn van hun gezin, kinderen met een handicap en ook minderjarige vluchtelingen.
 - Mensenrechten gelden voor alle mensen, zonder uitzondering naar leeftijd, geslacht, ras, afkomst, nationaliteit, religie, enz.
- Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) omvat als één van de belangrijkste internationale afdwingbare mensenrechtelijke kaders ook verdragsbepalingen die voor minderjarigen relevant zijn.

³ <https://www.vlaamsparlement.be/commissies/commissievergaderingen/1220064/verslag/1220690>

⁴ Basisvoorzieningen zijn voorzieningen en diensten waar iedereen gebruik van kan maken vanuit een rechtenbenadering. Ze sluiten aan bij de diverse noden en behoeften van kinderen en ouders, en zijn bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar, begrijpbaar en bruikbaar voor alle gezinnen.

- De Verenigde Naties keurden ook uitgebreide richtlijnen goed m.b.t. een andere zorg voor kwetsbare kinderen.

3. MEER CAPACITEIT EN BETERE SAMENWERKING BIJ HULP AAN KWETSBARE GEZINNEN MET JONGE KINDEREN IN BRUSSEL.

3.1 DOELGROEP

Gezinnen met een zwangere of pas bevallen moeder, vaak met meerdere kinderen, die in een ernstige precaire situatie leven en voor wie moeilijk hulp gevonden wordt in het reguliere aanbod.

Het is een diverse doelgroep bij wie de problemen zich situeren op verschillende levensdomeinen zoals huisvesting (dikwijls dak-of thuisloosheid), beperkte of geen toegang tot gezondheidszorg, psychische of psychiatrische problemen, fysische of mentale handicap, soms verwaarlozing en mishandeling. Men heeft geen netwerk meer en dus weinig ondersteuningsmogelijkheden. De basisnoden zijn onvoldoende vervuld. De problemen zijn vaak hardnekkig en er is zeer waarschijnlijk een negatieve impact op de ontwikkeling van het kind.

3.2 FINALITEIT

Het voorstel moet zorgen voor:

- dringende basishulp (medische hulpverlening, voeding en kledij, huisvesting, veiligheid, ...);
- verbetering van de toegang tot de reguliere hulp- en dienstverlening via interdisciplinair casusoverleg en structurele ingrepen in het aanbod;
- het verbeteren van de basiscondities (huisvesting, tewerkstelling, inkomen, onderwijs, ...) van de kwetsbare jonge gezinnen via voorbeeldinitiatieven, beleidssignalering- en beïnvloeding.

Op die manier moet er meer capaciteit en een betere samenwerking gerealiseerd worden bij hulp aan kwetsbare gezinnen met jonge kinderen in Brussel.

3.3 DUIDELIJKE ENGAGEMENTEN VIA SAMENWERKING

Om de hulp aan de kwetsbare gezinnen met jonge kinderen te realiseren, mikken we op het formuleren van duidelijke engagementen en meer samenwerking tussen bepaalde actoren binnen en buiten de jeugdhulp. We verwachten dat hierbij maximaal wordt voortgebouwd op bestaande lokale en regionale samenwerkingsverbanden.

Om de basisdienstverlening voor de kwetsbare gezinnen met jonge kinderen te garanderen moet **interdisciplinair** samengewerkt worden in een team om de basiswerkers te ondersteunen in hun aanpak door:

- te voorzien in dringende basishulp (medische hulpverlening, voeding en kledij, huisvesting, ...), het sociaal-administratief luik, crisissituaties en maatschappelijke noodzaak;
- intensieve en langdurige opvolging vanuit een goed casusoverleg;
- een visie te ontwikkelen over de gepaste methodische aanpak: vertrouwen opbouwen (outreaching, mobiel, aanklampend of methode straathoekwerk), kennis opbouwen

(over verblijfsstatuut, psychisch functioneren, middelengebruik, thuisloosheidprocessen, cultuursensitief sensibiliserend en toekomst georiënteerd werken) en out of the box denken;

- het in kaart brengen van bestaande, netwerken van, hulp- en dienstverlening;
- een kader uit te werken van minimumnormen op het vlak van veiligheid, gezondheid en ethiek;
- intervisie en vorming (cultuursensitief) te organiseren (o.a. via het ondersteuningsteam allochtonen en Foyer);
- het aanbod van hulp- en dienstverlening toegankelijker te maken voor de doelgroep;
- aan de basiscondities van de kwetsbare gezinnen met jonge kinderen te werken door actief in te zetten op de verschillende levensdomeinen, structurele oplossingen te zoeken en de problematiek beleidsmatig aan te kaarten.

Hierbij moeten minstens volgende actoren worden betrokken:

- CAW-Brussel vanuit hun expertise in psycho-sociale en juridische begeleiding, opvang en begeleid wonen voor kwetsbare thuisloze en dakloze populaties en vanuit het crisismeldpunt minderjarigen voor Brussel.
- Vertrouwenscentrum kindermishandeling Brussel vanuit hun invalshoek intrafamiliaal geweld en kindermishandeling/traumaverwerking.
- Samenlevingsopbouw Brussel vanuit hun groepswerking met de doelgroep, actieonderzoek (netwerking en beleidswerk) en wonen (housing first).
- Kind en Gezin Brussel voor het preventie luik. De regioteamleden begeleiden veel cliënten onder meer via het project Aquarelle in het ziekenhuis Sint-Pieter.

Bru-stars als Brussels bicommunautair netwerk geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren (mobiele crisisteams, programma vroegdetectie) is ook een belangrijke partner.

De finaliteit van dit interdisciplinaire team is het werken aan de primaire basisbehoeften van deze bijzonder kwetsbare gezinnen. Uiteraard kampen veel van deze gezinnen ook met opvoedingsproblemen en begeleidings- en ondersteuningsnoden. We beschouwen de opdracht van het interdisciplinaire team dan ook als voorwaardenscheppend om efficiënt antwoorden te kunnen bieden op dergelijke vragen en noden. Het is dan ook een evidentie dat het team complementair moet georganiseerd worden aan het relevante aanbod van hulp- en dienstverlening en de evoluties in het kader van werf 1 van het uitbreidingsbeleid jeugdhulp⁵. Via werf 1 (meer capaciteit en samenwerking in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp) kan voor gezinnen uit de doelgroep aan (traject)begeleiding gedaan worden.

⁵ Zie <http://www.jeugdhulp.be/uitbreidingsbeleid-jeugdhulp>

4. AANVRAAG

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan één aanvraag worden ingediend en goedgekeurd.

Deze aanvraag voor een budget van maximum 150.000 euro heeft betrekking op de het realiseren van meer capaciteit en betere samenwerking bij hulp aan kwetsbare gezinnen met jonge kinderen in Brussel door:

- te zorgen voor dringende basishulp;
- de toegang tot de reguliere hulp- en dienstverlening te verbeteren via interdisciplinair casusoverleg en structurele ingrepen in het aanbod;
- aan de basiscondities van de kwetsbare jonge gezinnen te werken via voorbeeldinitiatieven, beleidssignalering en beïnvloeding.

De samenwerking moet worden georganiseerd in een **interdisciplinair team** om de basisdienstverlening voor de kwetsbare gezinnen met jonge kinderen te garanderen.

CAW-Brussel, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel, Samenlevingsopbouw Brussel en Kind en Gezin Brussel zijn hiervoor de prioritaire actoren en dienen het voorstel in.

Het voorstel dat door de prioritaire actoren wordt ingediend, bevat in elk geval volgende elementen:

1. Een overzicht van de deelnemende partners met formele ondertekeningen, dit zijn minimaal de eerder genoemde prioritaire actoren.
2. Het concrete afsprakenkader dat de engagementen garandeert.
3. Een begroting van de te maken uitgaven.

De indienings- en goedkeuringsprocedure verloopt in volgende stappen:

1. Het voorstel moet tegen uiterlijk 1 september 2018 ingediend worden bij de voorzitter van het Aansturingscomité Integrale Jeugdhulp (Stefaan Van Mulders, Koning Albert II-laan 35, bus 32, 1030 Brussel) en elektronisch bij voorzieningenbeleid@jongerenwelzijn.be.
2. De administratie maakt op basis van het ingediende voorstel een ministerieel besluit op voor de toekenning van de opdrachten en middelen
3. De start wordt voorzien ten laatste op 1 november 2018.

5.MEER INFORMATIE

Vragen naar aanleiding van deze oproep kunnen per e-mail bezorgd worden aan erik.vandenbegin@kindengezin.be.

Met vriendelijke groeten

Jo Vandeurzen

Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Stefaan Van Mulders

Voorzitter Aansturingscomité
Jeugdhulp